AHMED BİN KÂSS TABERÎ

Şafiî fıkıh âlimi, vâ'iz, hatîb. Zamanında, Taberistan'ın en âlimi idi. Şeyh-ül-İslâm lakabı verildi. Künyesi, Ebü'l-Abbâs olup asıl ismi, Ahmed bin Muhammed (veya Ahmed) bin Ya'kûb İbni Kâss'tır. Taberî, Şafiî, Âmilî nisbet edildi. Babasının, güzel hikâye ve kıssalar anlatması dolayısıyle verilen Kâss lakabı ona İbn-i Kâss olarak miras kaldı ve bu isimle tanındı. Taberistan köylerinden birinde doğdu ve orada ilim tahsil etti. Daha sonra Bağdâd'a geldi. Ömrünün sonuna doğru zamanın hudut şehri ve ilim merkezlerinden olan Tarsus'a göçtü. Orada 335 (m. 946) yılında vefât etti.

Ebü'l-Abbâs İbni Kâss, fıkıh ilmini Şafiî fıkıh âlim; Ebü'l-Abbâs İbni Süreyc'ten aldı. Ebû Halife, Muhammed bin Abdullah el-Mutayyan el-Hadremî, Muhammed bin Osman bin Ebî Şeybe, Kâdı Yûsuf bin Ya'kûb, Abdullah bin Naciye'den hadîs ve daha birçok âlimden fıkıh ve diğer ilimleri öğrendi. Sahib olduğu ilimlerle zamanında fıkıh, kelâm re târih ilimlerinde Taberistan'ın en önde gelen âlimi oldu. Eshâb-ı kiram ve onlardan sonra gelen müslümanların, Allahü teâlânın dînini yaymaktaki gayretlerini, yazılarında canlı bir şekilde anlatır, anlatırken kendinden geçerdi. Allah adını andığı zaman çok heyecanlanır, kalbi duracak gibi olurdu. Taberistan'da birçok talebe yetiştirdi. Kıymetli eserler yazdı. Bağdâd'a göçmesinden sonra da va'zlarını bırakmadı, İnsanları Allahü teâlânın dînini yaymağa çağırdı. Onların karşısında zaman zaman Allah korkusundan bayılması, insanları coşturup gayrete getirirdi. Zamanın hudut şehri olan Tarsus'ta da müslümanların gönüllerini coşturmak, dîn-i İslâmı yaymak için oraya göç etti. Tarsus'ta pek faydalı hizmetlerde bulundu. Kıymetli talebeler yetiştirdi. Zâlim diktatörlerin idâreleri altında inleyen ma'sûm insanları, onların idârelerinden kurtarıp, İslâm'a da'vet etmek ve dînimizin emrine göre hareket eden âdil idârecilerin emrinde rahatça yaşatmak için hazırlanan ordulara va'zlar verdi. Onların insanlara karşı yumuşak davranıp, haksızlık yapmamaları için, kendilerinden önce gelen İslâm büyüklerinin örnek hayatlarından menkıbeler

anlatıp, misâller verirdi. İbn-i Sem'anî, onun bir va'z esnasında Allah aşkı ile heyecanlanıp, kalbinin dayanamayarak vefât ettiğini nakletmektedir.

Ebü'l-Abbâs İbni Kâss'ın anlattığı kıssalar va'zlarını dinleyenlerin ağzından dilden dile dolaşırken, derslerine devam eden kıymetli talebeleri de öğrendiklerini kitaplara yazıp, derslerinde okuturlardı. Kâdı Ebû Ali Zeccâcî ve Hasen bin Kâsım Taberî isimli âlimler, İbn-i Kâss'ın ilmine vâris olan talebelerinin meşhûrlarındandır.

Talebelerinden Kâdı Ebû Ali Zeccâcî anlatır: "Fıkhî bir mes'elede zamanın âlimleri ihtilâfa düştüler. Hocam İbn-i Kâss da o husûsta fetvâ verdi. Rü'yâmda Resûlullahı (aleyhisselâm) gördüm. Aynı mes'eleyi ondan sordum. "Hocan İbn-i Kâss doğru karar verdi" buyurdu.

Ebü'l-Abbâs İbni Kâss'ın hacim bakımından küçük, kıymet bakımından büyük birçok eseri vardır. Hüküm verme yollarını anlatan "Edeb-ül-Kadâ", fıkıh ilminin ana kaidelerini anlatan "Telhîs fi'l-furû", kıble ta'yini ile ilgili "Delâil-ül-kıble", kadınların ihrama girmesi ile ilgili, "Ehrâm-ül-Mer'e", fetvâlarını ihtivâ eden "Fetevâ-yı İbn-i Kâss", "Kitâb-ül-Mevâkît" ve çoğu târih, târihî hikâyeler, dünyâ yüzünde olmuş olan acâyib hâdiselerle ilgili olmak üzere pek çok eser yazmıştır.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-1, sh. 149

2) Vefeyât-ül-a'yân cild-1, sh. 68

3) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 59

4) El-A'lâm cild-1, sh. 90

5) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 339

6) Miftâh-üs-se'âde cild-2, sh. 450